

A. M. GORKILLE

16. IV. 08.

Hyvä A. M.!

Sain tänään kirjeenne ja kiiruhdan vastaamaan. Minun olisi hyödytöntä ja vahingollista matkustaa: *en voi* keskustella enkä keskustele ihmisten kanssa, jotka ovat lähteneet saarnaamaan tieteellisen sosialismin ja uskonnon yhdistämistä. Viikkojen³⁸⁸ aika on jo ohi. Kiistellä ei saa, on tyhmää pilata turhaan hermojaan. Filosofia on *erotettava* puolueen (puolueryhmän) asioista: Bolshevistisen Keskuk-
sen³⁸⁹ päätöskin velvoittaa tekemään sen.

Olen jo *lähettänyt painoon* mitä virallisimman sodanjulistuksen³⁹⁰. Tässä ei ole enää sijaa diplomatialle, en tietenkään puhu diplomatiasta huonossa, vaan hyvässä mielessä.

„Hyvää” diplomatiata Teidän taholtanne, hyvä A. M. (ellette Tekin ole alkanut uskoa jumalaan), täytyisi olla meidän yhteisten (t.s. m.m. minun) *asioittemme* erottaminen filosofiasta.

Nyt ei saataisi viriämään keskustelua muista asioista kuin filosofiasta; muusta puhuminen olisi epäluonnollista. Muuten, jos tosiaan *muut* asiat, *ei* filosofiset, vaan esimerkiksi „*Proletarin*” *asiat*, vaativat keskustelemista juuri *nyt* ja juuri Teillä, voisin saapua (en tiedä, löytyykö rahaa; nyt juuri on vaikeuksia), mutta toistan: vain sillä ehdolla, että filosofiasta ja uskonnosta en puhele.

Mutta Teille olen ehdottomasti tulossa vapaa-aikana keskustelemaan, kun saan työni päätökseen.

Puristan lujasti kättänne.

Teidän *Lenin*

M. F—nalle suuret terveiset, ei kai hän ole jumalan kannalla, vai kuinka?

*Lähetetty Genevestä
Caprin saarelle (Italia)*

Julkaistu ensi kerran v. 1924

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*
